

אוסף סיפורים "שפד"

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלקט ועורך: שמואל אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

אין ויתורים בשמיים. (פניני עין חמד, גיליון 867)

להלן סיפור מופלא המעובד מתוך 'טוב לחסות בה'. יש בו כדי ללמדנו, עד כמה עלינו להיזהר, שלא נהיה חייבים לזולת ואפילו כשמדובר בחוב פשוט. עלינו לדעת, להפנים ולזכור את המסר, שאין ויתורים בשמיים. אנו נידרש לשלם עבור כל חוב שאנחנו משאירים בעולם הזה.

הרב מנחם שטיין שליט"א סיפר: ישנה מורה המלמדת בסמינר בפתח-תקווה. שמעתי ממנה מעשה מפעים, שאירע לה לפני תקופה קצרה. בחלומה היא רואה את הסבא הצדיק שלה, ר' יובל יוסף ז"ל. הסבא נפטר באותה השנה. הוא נראה רזה וכחוש. פניו היו נפולות ושבורות. הסבא התבונן בפניה, כשעצב רב ניכר מעיניו. הוא החזיק בידו רצועה של חגורה. הוא סימן בידו על החגורה וניכר כי הוא ממש מתחנן לעזרה.

המורה התעוררה בבהלה ולא הבינה - מה הסבא מבקש ממנה לעשות עבורו? היא תהתה על דבר החלום: "מדוע החזיק סבא בידו רצועה של חגורה?". היא חשבה על עוד אלו דברים שהיו תמוהים בחלום: "מה המסר שסבא ביקש להעביר? מדוע הוא הגיע דווקא אלי ולא לאחר מבני המשפחה הקרובים יותר?". היא הרגישה כי מדובר בחלום אמת. מעבירים לה מסר מהשמיים. הסבא אכן מתחנן לעזרה. היא החליטה לשתף את בני המשפחה. היא התקשרה וסיפרה להם בפרוטרוט את דבר החלום. היא ביקשה מהם לחשוב, אם הם מבינים, במה מדובר ומה הסבא מבקש מהם.

כששמעו זאת הדודים, הם נבהלו עד עמקי נשמתם. הם סיפרו לה: בחודשים האחרונים לחיי הסבא, הוא חלה. גופו החל להצטמק, והוא רזה מיום ליום. הסבא כל כך רָזָה, עד שהיו צריכים להדק לו את החגורה מאוד. הוא נהג להתפלל בקביעות בבית הכנסת המפורסם 'איצקוביץ' בבני ברק, בו מתקיימים מניינים כמעט בכל שעות ביממה. בוקר אחד, כשליווה אחד מהדודים את הסבא להתפלל באיצקוביץ', הוא הבחין, כי המכנס שלבש הסבא עמד ליפול מגופו. הוא נכנס אל אחד הסנדלרים, שהייתה לו חנות בסמוך לבית - הכנסת, לקח את החגורה של הסבא וביקש ממנו לעשות עוד מספר חורים נוספים בחגורה. הרצען עשה עוד חמישה חורים. בתמורה לעבודתו דרש ממנו תשלום פשוט של שלושה שקלים. הדוד שליווה את סבי חיפש בכיס כסף כדי לשלם. אך למרבה הצער הבחין, כי אין עליו כסף קטן במזומן. הוא בדק גם בכיסים האחרים, אך לא היו לו באותה השעה שלושה שקלים כדי לשלם. הדוד התנצל בפני הרצען והבטיח לו, כי בהמשך היום כשיהיה לו כסף קטן, הוא יבוא לשלם את החוב. הרצען הסכים לדבריו.

הדוד יצא עם הסבא מהחנות והמשיך ללוות אותו עד שהגיעו לבית. הדוד שכח מהחוב לגמרי! כך עברו ימים וחודשים ופרשת שלושת השקלים נשכחה ונעלמה לחלוטין. לאחר מספר חודשים הסבא נפטר. כעת הוא מסמן לנכדה בחלום על רצועת החגורה בפנים עצובות ושבורות... מיד כששמע הדוד את סיפור החלום, הוא ביקש מהנכדה להתלוות אליו מיד אל חנותו של הרצען. לא חלף זמן רב והם נכנסו לחנות. הדוד ביקש ממנה

לספר לסנדלר את כל פרטי החלום, והיא עשתה כדבריו. לשמע הדברים הרצען התרגש מאוד מהמעשה ואמר: "מדהים לראות כמה מקפידים בשמיים אפילו על חוב של שלושה שקלים בודדים. אני מוחל על כך, ובלבד שיהיה לסבא שלך מנוחה בעולם העליון". המורה הודתה לסנדלר על דבריו, אך לא הסכימה לכך. היא הוציאה מכיסה שלושה שקלים ושילמה אותם לסנדלר. הדוד שנכח באותה השעה בחנות, ביקש את סליחתו על שלא שילם בזמן.

עוד באותו לילה, כשהמורה עלתה על יצועה, היא חולמת שוב פעם על הסבא. אלא שהפעם פניו היו מאירות ושמחות והוא אמר לה בזה הלשון: "תודה רבה שגרמת נחת לנשמת". היא התעוררה, אך הפעם כשחיוך גדול על פניה. היא הצליחה לעזור לסבא ולהביא אותו לשלווה ולמנוחה בעולם האמת. המורה סיימה את סיפורה המרתק והוסיפה: "אני מלמדת בסמינר בפתח-תקווה. סיפרתי את מה שאירע עם סבא שלי, לכל מי שאני מכירה על מנת שידעו כמה מקפידים בשמיים על כל שקל שלקחת מחברך". הסבא לא היה אשם כלל וכלל בדבר. הדוד היה אמור לשלם את שלושת השקלים. אף על פי כן התביעה בבית-דין של מעלה הייתה מהסבא. מי יודע מהי הזכות העצומה שהרשו לו למעלה להגיע בחלום ולבקש על כך.

אמרי נא (לב ישראל)

אמרי נא אחתי את למען ייטב לי בעבורך וחייתה נפשי בגללך (יב, יג).
הרה"ח רבי נחמן יוסף וילהלם, היה מנאמני ביתו ואיש אמונו של הגאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל רבה של העיר המטרופולין לודז' בפולין. והוא סיפר סיפור מבהיל שהיה עד לכל מה שהתרחש.

בעיר לודז' פרצה מגיפה רח"ל, רבים מתושבי העיר לקו במחלה מסתורית ותוך תקופה קצרה שבקו חיים. הממשלה הקימה ועדה רפואית מטובי הרופאים המומחים כדי לבדוק את מקור המחלה. ולאחר בדיקות וחקירות הגיעו למסקנה שהגורם להתפרצות המחלה הוא ריבוי האוכלוסין הגרים במקום אחד. אחת ממסקנות הוועדה הייתה לצמצם את האוכלוסין מכאן ולהבא. ממשלת פולין הוציאה גזירה חמורה שחל איסור מוחלט על משפחות חדשות לבוא ולגור בעיר לודז', האיסור היה רק על משפחות שלימות. בעיירה קטנה סמוכה ללודז' גרה משפחה ברוכת ילדים, אבי המשפחה מצא את מקור פרנסתו בניהול עסק בעיר לודז', ומכיון שלצורך עסקיו נאלץ להעדר רבות מביתו, החליט לעבור ולהתגורר בעיר הגדולה לודז'.

ישב בעל הבית על המדוכה וטיכס עצה איך לעקוף את האיסור החמור שגזרה הממשלה על משפחות חדשות שלא יבואו להתאזרח בעיר.

נצנץ רעיון במוחו ליטול עצת זקנינו אברהם אבינו ע"ה, לאמור: "אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחייתה נפשי בגללך..."

אם המשפחה נרשמה במשרד האוכלוסין כאשר אלמנה ורשמה את עצמה וילדיה, פקידי הממשלה אישרו את בקשתה, וכך עברה לגור באחת השכונות בעיר לודז'. לאחר מספר

שבועות הגיע הבעל ורשם עצמו כאדם בודד המעוניין לבוא ולגור בעיר. כשהאישורים והמסמכים "הכשרים" בידם, עברו לגור יחד בעיר. השכנים הקרובים מסביב חשבו לתומם שהאישה המתגורר בבית הוא "אח" של האלמנה שבא לתקופה קצרה לעזור לאחותו האלמנה ומשפחתה...

לצערם ולמגינת ליבם, המחלה האיומה שהשתוללה בראש חוצות לא פסחה על מעונם. ולאחר תקופה קצרה שגרו בעיר נדבקה אם המשפחה במחלה רח"ל, ולאחר ימים ספורים של ייסורים קשים ומרים שבקה חיים, בהותירה אחריה עוללים רכים. נשות ה'חברה קדישא' הגיעו לערוך את הטהרה, ולבם התפלץ בתוכם לשמוע את זעקות השבר וקולות הבכי של הילדים. העוללים זעקו בבכי קורע לב: אבא! אימא!...

לאחר עריכת הטהרה הגיעו אנשי חברה קדישא ולקחו את הנפטרת לבית הקברות. כל התהליך נעשה במהירות הבזק מפאת החוקים החדשים במצב הקשה ששרר, היו חייבים למהר ככל האפשר לקבור את הנפטרים כדי למנוע התפשטות המחלה.

כשהגיעו לבית העלמין, בדקו את המסמכים והניירות, והנה נדהמו למראה עיניהם: במסמכים היה כתוב שהאישה אלמנה, ואילו נשות החברה קדישא העידו, איך ששמעו את הילדים זועקים ומתייפחים על ברכי האישה וצועקים אבא! אבא! מקרה חמור ביותר נקלע לידיהם... אח ואחות שגרו יחד...

מפאת קוצר הזמן לא בדקו את הדברים עד תומם, את אבי המשפחה לא השיגו כיון שנשאר בבית עם הילדים, וכך החליטו על דעת עצמם לקבור את האישה מאחורי גדר בית הקברות, מקום המיועד לאינשי דלא מעלי...

אבי המשפחה שנשאר בבית לטפל בילדים שנותרו ללא משען, לא ידע כלל וכלל מכל מה שהתרחש סביב קבורת אשתו.

בלילה שלאחר הקבורה הגיעה הנפטרת בחלום לבעלה, בבכיות נוראות התחננה על נפשה האומללה, וביקשה ממנו בתחנונים שיחוס וירחם עליה ויעשה כל מה שביכולתו, היות וכרו את קבורתה סמוך למתים פושעים ומשומדים, ואין לשער ולתאר את גודל ייסורי הנפש העוברים עליה בכל רגע ורגע.

הבעל התעורר בבהלה ובחרדה, לחזיון הבלהות והחלום הנורא שראה, אמנם לאחר שעה נרגע, בחושבו לתומו חלומות שווא ידברו...

והנה למחרת בלילה כשעלה על יצועו ובקושי הספיק להירדם, שוב הופיעה אשתו בחלום, ובצעקות איומות צעקה עליו, למה אינו מרחם עליה ועל נשמתה ולא עשה מאומה, הבעל קפץ ממיטתו בבהלה והבין שיש דברים בגו.

למחרת בבוקר פנה לאנשי החברה קדישא לברר מקום מנוחתה, לתדהמתו התברר לו כל המעשה המחפיר והעוול הנורא שנעשה לאשתו, ראש החברה קדישא ניסה להסביר לבעל את השתלשלות העניינים... האברך האלמן פרץ בבכי: על סאת הסבל והיגון שעבר, עוד נוסף המקרה הזה. הראה להם את שטר הכתובה, וסיפר להם מה הניע אותו לעשות מה שעשה...

ככלות השבעה, הגיעו הבעל וראשי החברה קדישא לדין תורה אצל המרא דאתרא הגאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל, הבעל תיאר בהתרגשות את כל השתלשלות העניינים, העיד

על אשתו שהייתה צדקת ובעלת חסד, וסיפר להרב ולכל הנוכחים את דברי אשתו שנתגלתה לו בחלום בזעקות שבר על הייסורים שעוברים עליה מכל הסובבים אותה... דבריו הכנים של הבעל שנאמרו מתוך כאב עמוק החרידו את כל השומעים. המרא דאתרא רבי אליהו חיים ביקש לשמוע את ראש החברה קדישא מה יש לו לומר, הגבאי הראשי התנצל וביקש סליחה ומחילה על מעשה השגגה שיצא מתחת ידיו, אך אמר שכל מה שעשו היה בתום לב. בכאב לב הודיע מפורשות כי את הנעשה אין להשיב, במצב הנורא השורר בעיר, הוצאת מת מקברו והעברתו למקום אחר - אסורה על פי חוקי הממשלה. עונשו של המוציא יכול להסתיים במשפט מוות, ולכן אין ביכולתם לעשות מאומה. רבי אליהו חיים הרכין את ראשו על זרועותיו, שעה ארוכה ישב אחוז שרעפים. כל היושבים בחדר בית הדין היו דוממים, תמהים ומחכים לדעת מה יאמר המרא דאתרא.

רבי אליהו חיים הרים את ראשו, ובקול חרישי מהול בעצב פנה אל הבעל ואמר: צר לי עליך אחי היקר, על פי ההלכה - במקום שיש חשש של סכנת נפשות - אין בכוחי להורות לחברה קדישא שיסכנו את עצמם.

אמנם לאידך גיסא, אשתך נמצאת במצוקה גדולה. רחמנות על הנפש האומללה, עוול נורא נעשה עמה על לא דבר בכפה. לא נותר לי ברירה אחת, אלא לקחת על עצמי לפעול לטובת ולתיקון נשמתה האומללה, אני מקבל על עצמי ללמוד משניות לעילוי נשמתה ולומר עליה קדיש.

רבי נחמן יוסף שהיה עד לכל השתלשלות העניינים. סיפר: לאחר כמה שבועות פגש את האברך. כשראה אותו האברך מרחוק - רץ לקראתו, וסיפר לו בהתרגשות שאשתו המנוחה באה אליו שוב בחלום. ראיתי אותה - סיפר - ופניה קורנות וזורחות באור יקרות. היא אמרה לי כי מאותו יום שהרב הצדיק רבי אליהו חיים מיזל התחיל לומר עבורה קדיש וללמוד משניות, התרוממה מסביב לקברה חומת ברזל שחצצה והפרידה בין קברה לשאר הקברים, ומאז הייסורים והמכאובים נעלמו...

האישה אמרה לי - הוסיף הבעל - שמכיוון שהיא הגיעה למקום מנוחתה בשלווה, אין לה רשות עוד לבוא ולספר מהקורות עמה.

המגיד שיעור (פניני פרשת השבוע)

אהרן היה בחור צעיר, בעת שנשלח ללמוד בישיבה, בה התקשה מאוד לתפקד. אין לדעת מה הביא לתוצאה העצובה, אך בסופו של דבר, מצא את עצמו מחוץ לכותלי הישיבה. לא ארך זמן רב עד שמצא את החברים הלא נכונים בשכונת פארקאווי שבניו יורק בה התגורר, ומשם ואילך הידרדרותו הייתה בלתי נמנעת, עד ששינה את שמו, את מלבושיו, ואת חזותו החיצונית. נראה כאילו שכח את מקורו, את החינוך שהוענק לו בילדותו, והתנהגותו כאחד הריקים, ה' ישמור.

אלא שבהיותו רחוק מהוריו, עול פרנסתו הוטל עליו, ולפיכך הוא חיפש עבודה. מודעה שהכריזה על ישיבה שמחפשת מנקה צדה את עיניו, והוא פנה לישיבה והציע את עצמו למשרת המנקה. הוא נקרא לראיון עבודה בחדרו של ראש הישיבה, שהבין מהשיחה כי

הנער שלפניו אינו עוד אחד מהשכונה, אלא תלמיד ישיבה בעבר שהתרחק מהיהדות, ופנה אליו בנעימות:

'ראה נא, אהרן יקירי! מנקה כבר מצאנו, אך התפנתה דווקא משרה אחרת, שמתאימה לך בדיוק. משרת מגיד שיעור. יש כאן בישיבה קבוצה של יהודים מבוגרים שעושים את דרכם בעולמה של הגמרא לראשונה בחייהם, ואני זקוק למגיד שיעור עבורם. נראה לי שהתפקיד הזה הולם אותך, הלא כן?'

אהרן התנער מהרעיון, עיוות את פניו לשלילה. הוא? מגיד שיעור? והלא צורת אות לא קרא מזה זמן רב, והלא חזותו אינה לא כשל מגיד שיעור ולא כשל תלמיד, אלא רחוק מכך מאוד! שהוא ישמש מגיד שיעור?!

ראש הישיבה הבין את פשר הסירוב, אך לא התכוון לוותר. 'אינני מבין מה הבעיה', סח כמיתמם, 'הלא יש לך היסטוריה בלימוד הגמרא, אתה מבין בתחום. אינני מציב אותך בפני קבוצת גאונים בכירים, אלא מול קבוצת אנשים שזה עתה עושים צעדים ראשונים. בוא ותהפוך למגיד שיעור עבורם!' - כמעט התחנן ראש הישיבה...

'מה פתאום?' - השיב אהרן ומשך בכתפיו, 'נו, באמת. באתי להיות מנקה. יש את המשרה - מצוין, הבה אתחיל. אם המשרה כבר נתפסה - הנח לי ואלך לחפש פרנסה אחרת. לשמש מגיד שיעור?! אני?!?!'

'כן, אתה. אתה האיש. באת הנה בדיוק בזמן. אל תספר לי סיפורים... באת הנה להציע את עצמך לעבודה - כי אתה זקוק לכסף. הנה לך עבודה, ומשכורת בצידה. בוא תשמש כמגיד שיעור! אתה נראה לי מועמד מתאים מאוד!'

אהרן הפך נבוך. אכן כן, הוא זקוק לכסף, אך לא התכוון לחזור להיכל הישיבה, לא ללמוד ובטח שלא ללמד! האומנם? הוא ישמש כמגיד שיעור?

'תראה', אמר לו ראש הישיבה, 'אם תתקשה במשהו - אני כאן לעזור לך, להכין שיעורים, להשיב לשאלות, לסייע לך להבין וגם להסביר. כמובן - גם משכורתך תשולם על ידי, מדי חודש בחודשו. הנח לניקיון, אותו יוכלו לעשות אחרים. מגיד שיעור - זה תפקידך, זו משרתך, עלה והצלח!' - אמר ראש הישיבה ולחץ את ידו בחמימות...

תוהה ונבוך, נאלץ אהרן לחפש פינה שקטה, להחליף לבגד רבני הולם, ולשוב תוך שעה קלה להיכל הישיבה - לקבוצת התלמידים הממתינה לו. 'ננסה, נראה...' - הרהר בעגמימות מה, לא העלה בדעתו שיש סיכוי...

ביום שלמחרת, כבר עמד אהרן בבית המדרש, נושא שיעור מרתק. ראש הישיבה עמד לימינו ותמך בו, יישב את מה שמורכב וסייע לו בהסברה. בהתפתחות יוצאת דופן, מהרגע בו הציע את עצמו כמנקה ועד שזכה בקבוצת תלמידים שומעי לקחו המחוברים אליו והוא להם כדמות מאירה - לא עברו אלא שבועיים ימים...

מאז, חזר אהרן להתענג על מתיקות התורה, עלה ונתעלה בה. בהמשך התחתן, הפך למרביץ תורה נערץ, וכיום משמש הוא כראש כולל חשוב כאן בארץ. נקל לשער את גודל הכאב אם נפשו הייתה נאבדת בתהום הניקיון, והיה ממשיך לחיות את חייו כגוי לכל דבר. אך ראש הישיבה זיהה בזמן אמת את הנפש שלפניו, ופעל ברגעי הזדמנות להציל נפש בישראל מכיליון רוחני!

סיפור מדהים זה, מאיר אלומה בוהקת על ההזדמנויות שיש לכולנו. כמה כולנו נתקלים בנפשות תועות ותוהות, כמה לכולנו יש הזדמנויות למכביר לתפוס עוד נשמה יהודית, לזכות עוד אדם, להעניק ממד רוחני לחייו של יהודי מבולבל. זה קרוב אלינו כל כך, צריך רק להיות דרוך, לפקוח עין, לזהות הזדמנויות.

ומי שזוכה - אשרי לו ואשרי חלקו, זהו מזכה הרבים אמיתי. יהודי שתופס יהודי אחר, יהודי שמזהה הזדמנות לפעול כדי לקרב יהודים, יהודי שזוכה לעשות משהו כדי להעניק ליהודי אחר טעם במצווה, רצון להשתפר, חיזוק ביראת שמים או טעם מתוק של דף גמרא - אין לשער ולתאר עד כמה גדולה זכותו, אי אפשר לדמיין לאן הוא יוביל. ואז - הוא זוכה, בגדול. זיכוי הרבים זו הדרך להידבק באמת בבורא עולם, לפעול להגשמת הייעוד של הפצת קידוש שם שמים בעולם. ולכן, דבר זה מזכה בהבטחה הכבירה לזכות לקרבת ה', ובברכתו הטובה בכל מעשי ידינו!

המקווה המפואר (מחוברים)

באחד ממסעותיו הרבים הגיע הרה"ק רבי נחום מטשערנאביל לעיירה אחת באזור פודוליה ווהלין. כדרכו נכנס תחילה לבית הרב כדי לשמוע ממנו על מצב היהודים במקום ועל הדרוש תיקון. הוא עשה זאת כדי לדעת באילו עניינים עליו לעורר את היהודים אשר ישחרו לפתחו, להתברך מפיו. הרב תיאר אוזני הצדיק את מצבו העלוב של המקווה הקטן והחרב, היחיד בעיירה. "חובה עליונה במעלה היא לבנות מקווה נאה ומהודר ולרומם את קרן הטהרה", אמר הרב ואנחת צער נפלטה מפיו.

"ומדוע אין התושבים עושים יד אחת למען מטרה נעלה זו?", תמה רבי נחום. "אהה!", נאנח הרב פעם נוספת, אנחה המשברת חצי גופו של אדם. "תושבי העיירה עניים הם והוצאה זו למעלה מכוחם היא", אמר. "ובאשר ל...", המשיך הרב והשתתק לפתע, מהסס אם להשלים את המשפט אם לאו. "באשר לפלוני הגביר", אמר לבסוף, "הרי זו ברכה לבטלה. כילי וקמצן הוא ואינו נוהג לשאת בעול עם הציבור." מיהר הצדיק לסיים את השיחה עם הרב ונפרד מעליו לשלום.

הוא סימן למשמשו לעלות על העגלה והורה לעגלון לצאת מן העיירה. בהגיעם לעיר הסמוכה, ביקש רבי נחום ממשמשו לשכור למענם כרכרה מפוארת. המשמש השתומם לנוכח הבקשה הבלתי שגרתית, אך כמובן ציית לה בלי לומר מילה. בהגיע הכרכרה, עלה אליה רבי נחום עם משמשו והצביע לנסוע לכיוון העיירה שזה עתה יצאו ממנה. "אל ביתו של פלוני הגביר", הפטיר רבי נחום לעבר העגלון, בנקבו בשמו של הגביר הקמצן.

הגביר של העיירה לא נמנה עם החסידים וגם לא עם החרדים לדברי חכמים. לא פעם אף ביטא את זלזולו בכל אותם "חסידים שוטים" בעיניו, המקדשים כל מילה וכל תנועה של רבם. ואף על פי כן, בראות הגביר את הכרכרה המפוארת עוצרת ליד פתח ביתו והצדיק

מטשערנוביל יורד ממנה, התפעם מן המראה מעורר הכבוד ומיהר לצאת ולהקביל את פני האורח. הגביר הופתע מאוד מהכבוד הלא צפוי שנפל בחלקו, בבחירת הצדיק להתארח בביתו.

בתוך שעה קלה התפרסם בכל העיירה דבר בואו של רבי נחום ותושבים רבים החלו לצבוא על פתח ביתו של הגביר, בציפייה להיכנס פנימה ולחזות בפני הצדיק. עובדה זו הגדילה עוד יותר את תחושת הסיפוק וקורת הרוח של הגביר. שעה ארוכה ישב הצדיק בחדר המיוחד שהקצה לו הגביר ועסק בענייניו. בהתקרב שעת תפילת המנחה, שלח רבי נחום לקרוא לגביר, כדי לשוחח עמו "בעניין חשוב ביותר". כשנכנס הגביר לחדר, היה רבי נחום שקוע בספרו. פניו נהרו באור עילאי והגביר הביט בו בהתפעלות. עתה, כשהתבונן בצדיק מקרוב, הבין טוב יותר לליבו של הקהל הרב שהמתין בחוץ. "חכמת אדם תאיר פניו", חלף בו הרהור.

הגביר נטל כיסא והתיישב בפינת החדר, מביט בדממה ברבי נחום המוסיף להתעמק בתלמודו בלי שיחוש כלל בכניסת מארחו. מבעד לחלון גברו קולות הציבור שציפה להיכנס פנימה לבית. לפתע הבזיקה מחשבה במוחו של הגביר "אוהו!... מה רב חלקו של הרבי בעולם הבא. בדמיונו החל מפליג בהערכת גודל השכר השמור לצדיק בגן עדן.

הוא לא יכול היה לשער כי הצדיק היושב מולו הוא אשר גורם לו לחשוב מחשבות אלה. כשהרים הצדיק את עיניו מהספר והבחין בגביר היושב בפינת החדר, כבר הגיעה שעת תפילת המנחה. "במחילה מכבודך", התנצל רבי נחום, "הבה ניגש עתה להתפלל מנחה ואילו את השיחה החשובה בינינו נקיים מיד לאחר מכן". הגביר התאכזב במקצת, אך כשנזכר בקהל הרב הצובא על ביתו, התנחם. הוא ניגש לדלת הבית ופתחה לרווחה. "היכנסו ובואו לטרקלין ביתי הגדול, להתפלל מנחה עם הצדיק!", הזמין באדיבות לא אופיינית את ההמון שבפתח.

כל הציבור כבר סיים זה מכבר תפילת 'שמונה עשרה', מלבד שניים – רבי נחום והגביר. בתימהון ובהשתאות עקב הקהל אחר הגביר הקמצן, השקוע בתפילתו. ניכר היה בו כי סערה פנימית פוקדת אותו. והסערה גברה והלכה מרגע לרגע. בהגיעו לברכה השישית "סלח לנו", השתהה ארוכות במילותיו. ובהכותו פעמיים על חזהו, נראה היה כי חרטה אמיתית מציפה את ליבו. בהמשך תפילתו אפילו פרץ בבכי חרישי. שעה ארוכה ניצב על מקומו, ראשו שפוף, גופו רוטט ועיניו מגירות דמעות. כל אותה העת האריך גם הצדיק רבי נחום בתפילתו. הוא עמד בעיניים עצומות, בדבקות רבה, גופו נע בתנועות קצובות, אנה ואנה. כשסיים הצדיק את תפילתו, פסע גם הגביר שלוש פסיעות לאחור.

בתום התפילה פנו רבי נחום והגביר יחדיו והסתגרו להם לבדם בחדר, איש לא הבין מדוע בחר הצדיק להתארח בביתו של הגביר המנוכר לצורכי הקהילה, כשם שאיש לא ידע

להסביר את פשר ההתעוררות הפתאומית שאחזה באחרון בזמן התפילה. על אלה נוספה עתה גם חידת סודותיהם המשותפים של הצדיק והגביר הקמצן. ובעוד הכול מבקשים לעמוד על פשרם של דברים ומעלים השערות שונות, נראו לפתע הצדיק והגביר יוצאים יחדיו מן החדר הסגור. הצדיק השתהה קלות כדי ללחוץ את ידי הנוכחים לשלום ולהעניק להם את ברכותיו, ואחר כך פנה לדרכו. ואילו הגביר, שרושם בכיו בתפילה ניכר עדיין על עיניו האדומות, נראה מאושש ואף מחויך.

עד מהרה ניאות הגביר עצמו לפתור את החידה, ולו גם אם באופן חלקי בלבד. הוא הוציא מכיס חליפתו המהודרת מגילת נייר קטנה, שעליה נכתב בזה הלשון: "הריני מוכר לפלוני הגביר את חלקי בעולם הבא ובתמורה לכך מתחייב הוא להקים בעיירה זאת מקווה - טהרה חדש ומפואר, ולשאת כל ימיו בעלות הפעלתו". על החתום "נחום מטשערנאביל".

"תסכימו איתי", אמר הגביר בחיוך מבוש משהו, "כי לעסקה שכזו, אפילו אני לא יכולתי לסרב". הגביר עמד בהתחייבותו וכעבור זמן לא רב הקים בכספו מקווה טהרה נאה ומהודר, במרכז העיירה. עם הקמת המקווה, נכנסה רוח של טהרה גם בליבו של הגביר והוא השתנה לבלי הכר.

השידוך בבית העלמין (גליון קבלת שבת)

השעה שתיים עשרה ורבע בלילה. אני, שלושת חתניי וארבעת בניי עומדים במקום הכי פחות צפוי, בבית העלמין זכרון-מאיר, ליד קברו של החזון איש. אלול עכשיו וקיץ, ומזג האוויר בבית העלמין נעים, רוח קלילה שמעיזה להתגנב בשעה כזו לבני ברק, נוקשת קלות על ספרי התהילים שבידינו, וצינה מרעיזה את גווי, אני מסתכל לימין, לשמאל, עוד פעם לימין, שולח מבט לעבר הכניסה לבית העלמין, אולי הם הגיעו בדיוק עכשיו? אבל שקט מכל הכוונים מקבל את פניי, דממה שחורה. ושני האברכים שסיכמתי איתם והבטחתי להם תמורה כספית הולמת, אינם נראים באופק החשוך.

*

אני אבא לארבע בנות רצופות שנולדו אחת אחרי השנייה. כשהגיעה הבכורה לגיל עשרים, היא התארסה בשעה טובה ומוצלחת, וגם התחתנה, כך היה גם עם השנייה והשלישית. כולן הגיעו לגיל המיועד ולאחר תקופה קצרה של שידוכים, הן התארסו. כשדברים קורים באופן טבעי, אנחנו לא יודעים כמה עלינו להודות. רק כשהגיעה הרביעית לגיל השידוכים הבנתי כמה היה עלי להודות על שלושת הראשונות, על החתנים הטובים שהגיעו כלאחר יד, ועל הנחת שדפקה על דלת ביתי מבלי שאחכה לה, אפילו. אצל הרביעית העניינים היו שונים. איכשהו, בלי להבין למה ובלי שתהיה סיבה של ממש, השידוכים נתקעו.

מלאו לה עשרים שנה, ואחר כך עשרים ואחת, עשרים ושתיים, עשרים ושלוש.... שידוכים עלו וירדו, חלקם התקדמו, אבל צלחת לא נשברה והזיווג שיועד לה משמים, עדיין לא נראה באופק.

לא דאגנו. כיהודים מאמינים האמנו באמת ובתמים ובאמונה שלמה, שכשיגיע הרגע שלה היא תתארכ, אבל השתדלות כמובן צריך לעשות. מישהו אמר לנו על סגולה, לאסוף מנין אנשים ולהגיד את כל ספר התהילים על קברו של החזון איש, בליל שישי אחרי חצות ולאחר מכן, ללכת לקברו של הסנדלר.

החלטנו לעשות את הסגולה, אני, שלושת החתנים שלי, וארבעת הבנים היינו ביחד שמונה, היו חסרים לנו עוד שניים למניין.

דיברתי עם שני אברכים שהכרתי, סיפרתי להם בקצרה על הסגולה וביקשתי שיצטרפו אלינו וישלימו את המניין, הבטחתי לשלם להם, כמובן על המאמץ והטרחה ועל חוסר השינה. סיכמתי איתם על המקום, השעה, התאריך, הכל היה ברור, הם הבטיחו שיגיעו בזמן. אני מכיר אותם היטב, מדובר בשני אברכים רציניים ואחראיים שמילה שלהם היא מילה ואפשר לסמוך עליהם, ובכל אופן, אנחנו, כל בני המשפחה עומדים כאן כבר מעשרה לשתיים עשרה, ושני האברכים לא נראים באופק.

"עוד מעט הם יגיעו", אני מנסה להרגיע את בני משפחתי וגם את עצמי, "כנראה שלוקח להם זמן", אבל הזמן מתארך ומתארך, וכשהשעון מראה על שתיים עשרה וחצי אחרי חצות אני מתחיל להשתכנע שהמתנה היא לשווא, האברכים היו עייפים כנראה ונרדמו, או שהם פשוט שכחו, כולנו בני אדם ולכולנו יכולות לקרות תקלות. כך או כך, אנחנו כבר כאן, שמונה אנשים, נשיג עוד שניים אחרים ונאמר את ספר התהילים במניין.

פניתי לחתני שלמד בישיבה בבני ברק ושאלתי אותו אם הוא יכול לקרוא לשני בחורים, לבקש מהם שייקחו מונית ויבואו, אני כמובן אשלם על המונית וגם אשלם להם על התהילים שיגידו. חתני הכיר שני בחורים שבוודאי ערים עכשיו, היה לו את המספר של אחד מהם, הוא התקשר ונענה בשמחה. כן, בוודאי, הם כבר לוקחים מונית ומגיעים. חתני מסיים את השיחה, מרגיע את כולם שהוא מכיר את הבחורים ואם הם אמרו שהם כבר מגיעים, הם כבר יגיעו.

בעוד המילים על שפתיו אנחנו רואים את שני האברכים מתנשמים ומתנשפים, מגיעים במהירות, מסבירים איך נהג המונית הוריד אותם במקום הלא נכון, ואיך כיתתו את רגליהם באישון ליל, הם מתנצלים על האיחור, אני מרגיע אותם בחיוך שהכל בסדר, ומבקש מחתני שיתקשר לשני הבחורים ויגיד להם שאנחנו מודים מאד על ההסכמה, אבל אין צורך שיגיעו.

חתני מתקשר, מתברר שהבחורים שהבטיחו שיבואו במהירות, גם קיימו את הבטחתם, "הם כבר במונית", מבשר לי חתני, השבתי שלא נורא, נהיה שתיים עשרה איש שיגידו תהילים, זה בטח טוב יותר, וכמובן, אשלם לכולם בעין יפה כמו שהבטחתי.

התחלנו לומר תהילים, עצם אמירת התהילים הייתה חוויה מיוחדת במינה, אחר חצות... קבר החזון איש ... ואנחנו אומרים תהילים, בכוונה וברצון טוב. שעתים וחצי לקח לנו לומר את כל ספר התהילים, מיד לאחר שסיימנו מיהרתי לשלם לכולם. לאברכים,

לבחורים, לחתני וגם לבנים שלי שהגיעו אתי, שילמתי להם בשמחה ובטוב לבב, הרגשתי שהם עשו איתי חסד גדול, ואושר גדול מילא את לבי, עצם אמירת התהילים היטיבה עם כולנו, בלי קשר לסגולה, שכמובן, קיוויתי בכל לב שהיא תתגשם. פנינו לצאת. הרגשנו איך הלב שלנו מיטהר ואיך אמירת התהילים בקברו של החזון איש היתה הכנה ראויה לחגים המתקרבים ובאים עלינו לטובה. בעודנו יוצאים, ניגש אליי אחד הבחורים ושאל אותי בעדינות: "על מי בעצם אמרנו עכשיו תהילים?" "יש לי בת, בת עשרים ושלוש שעדיין לא מאורסת", השבתי לו. הוא שתק לרגע, חשב ואז אמר לי בהססנות, "יש לי שני רעיונות בשבילך".

"באמת?" הופתעתי, השעה שלוש בלילה, בבית הקברות זכרון מאיר, נראה לי שזה מקום ושעה מקוריים למדי כדי לקבל הצעות לשידוך. הבחור אמר לי את שני השמות, אחד מהם מיד ירד מהפרק, על השני אמרתי שאחשוב ואברר...

הימים היו ימים לחוצים ועמוסים של ערב החגים, ובכל זאת, ביררתי על הבחור המוצע, ומה ששמעתי נשמע לי בהחלט מתאים. מה שהיה מדהים זה שחתני הכיר את הבחור היטב, ידע שהוא בחור מצוין, אבל לא חשב שהוא מתאים לנו, גם שני בניי הכירו את הבחור אבל משום מה לא חשבו על הרעיון להציע אותו לאחותם.

השידוך קרם עור וגידים, הספקתי להיפגש אתו עוד לפני החגים, והוקסמתי. וככה, בבלגן של החגים ובין לבין, התקדמנו עד שהשידוך הגיע לגמר הטוב.

כיום בתי נשואה עם הבחור המדובר, יש לה שני ילדים ואנחנו רוויים רוב נחת מהזוג הזה. מה שמדהים זה ששניים מבניי וחתני, הכירו את הבחור, ולא חשבו על כך; גם מה שהאברכים התעכבו בדיוק עד שהזמנו את שני הבחורים וכבר לא יכולנו להתחרט; שהרעיון עלה בראשו של הבחור בדיוק אחרי שסיימנו את התהילים.

וככה, הסגולה ששמעתי הועילה מיד ובמקום, ואנחנו זכינו בחתן שהוא כלי מפואר, ירא שמים ובעל מידות טובות.

קללות ("להתעזן באהבתך", גליון 348)

יהודי עשיר גדול מאשדוד נשאל פעם איך זכה לעשירות והוא סיפר שיום שישי אחד הוא נסע עם אשתו וילדיו לשבת חתן משפחתית ביבנאל. הם הגיעו לשם בערך בשעה 00:12 בצהריים. איך שהם נכנסים לשערי העיר אשתו נזכרה שהיא שכחה את הנעליים של שבת בבית, נעליים מיוחדות שמתאימות לצבע של הבגד – ירוק בקבוק ... אמר לה בעלה: את לא מתכוונת שאני אחזור לאשדוד עכשיו, הא ...?! ענתה לו: אז מה אתה חושב שאני אנעל בדיוק? השיב לה: מצידי תלכי עם קרוקס...

האפשרות לקנות נעליים בקניון ביבנאל מיד ירדה כיון שאין קניון ביבנאל. הם הגיעו לבית הוריה, הניחו את הדברים והאב יצא לבית כנסת סמוך כדי ללמוד. הוא מגיע לבית הכנסת שולף מהספרייה גמרא באופן אקראי, הייתה זו גמרא בבא מציעא. נפתח לו בדף נט. והוא מתחיל לקרוא: "אמר רבי חלבו: לעולם יהא זהיר בכבוד אשתו, שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו, שנאמר: 'ולאברם היטיב בעבורה'. והיינו

דאמר להו רבא לבני מחוזא: 'אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו' כלומר, וזהו שאמר רבא לבני מחוזא: כבדו את נשותיכם, כדי שתתעשרו." (בבא מציעא נט.) הוא מרגיש צמרמורת בכל הגוף ומחליט להפתיע את אשתו – הוא חוזר לאשדוד להביא את הנעליים... כשהנעליים היו באוטו והוא היה כבר ביציאה מהעיר הוא רואה אדם מכובד לבוש ב'פראק' עומד מבולבל. הוא עוצר לידו ושואל אותו אם הוא זקוק לעזרה. אמר לו התלמיד חכם, אני צריך לשבות בצפת, פספסתי את האוטובוס האחרון ואני מתלבט מה לעשות. אומר לו הנהג, בא תעלה, אני נוסע לאזור ...

בדרך מספר הנהג לאותו תלמיד חכם שהוא נמצא בקשיים כלכליים והוא מחוסר עבודה ... אומר התלמיד חכם לנהג בישיבה שלנו חסר טבח. אם אתה מעוניין בעבודה זו אתה מוזמן להתחיל כבר ביום ראשון! הרבה ברירות לא היו לו והוא סגר אתו שהוא מתחיל לעבוד. הוא התייעץ עם אשתו וחמותו שיתנו לו קצת בסיס ב'תורת הבישול' והתחיל לעבוד. הייתה לו סיעתא דשמיא והאוכל שלו היה כל כך משובח עד שהוא קיבל הזמנות לבשל בשבתות חתן ובשמחות של רבני הישיבה. כשראה שההצלחה מאירה לו פנים, הוא שכר מקום, קנה ציוד ופתח קייטרינג. קייטרינג אחד הוליד עוד קייטרינג וכך זכה לעשירות גדולה. והכל בזכות מה? בזכות שעשה מסירות נפש כדי לכבד את אשתו.

ויש להתבונן, מפני מה כבוד האישה ועושרו כרוכים זה בזה. וביארו, כי לאחר חטא עץ הדעת, הן האיש והן האישה התקללו. האיש התקלל בקללת "בזיעת אפיך תאכל לחם" ("בראשית ג, יט), והאישה התקללה בקללת "והוא ימשל בך" (שם ג, טז). מאחר שהאיש מקל מקללת האישה ואינו משתרר עליה אלא מרבה בכבודה, על כן במידה כנגד מידה מקלים משמים מקללתו שלו ומזכים אותו בעשירות, על מנת שלא יאלץ להזיע ולהתייגע בהשגת לחמו ופרנסתו.

תשלום המס (ספיר ויהלום פר' לך לך פ"ב - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

כאשר הגאון רבי יצחק זאב סולבייציק מבריסק זצ"ל ניצל ממאורעות מלחמת העולם השנייה והגיע ארצה בשנת תש"א יחד עם הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל, ראש ישיבת מיר, יצאה משלחת של חכמי ורבני הישיבות בכדי לקבל את פניהם בנמל חיפה. המשלחת המתינה לבואם של הרב מבריסק וראש ישיבת מיר, אך למרבה הפלא, מקבלי הפנים ראו שכל הנוסעים עברו את הסידורים הדרושים ויצאו לדרכם, ואילו הרב מבריסק וראש ישיבת מיר התמהמהו ולא יצאו. כמובן שהממתנינים נלחצו מאוד ולא ידעו את נפשם, שהרי השלטונות האנגליים ידועים היו ברוע לבבם, והיו מסוגלים להציק להם ולמרר את חייהם, ואפילו לגרשם מהארץ.

לאחר שעבר זמן רב והם עדיין לא יצאו, החליטו מקבלי הפנים לגשת לקצינים האנגלים ולשאול אותם על פשר העיכוב. שמא הם נעצרו על עבירה כלשהיא, או שמא אינם חשים בטוב חלילה. הקצינים האנגליים הכירו היטב את הסיפור, ותיכף נענו ואמרו שאכן יש שני זקנים שמתעכבים כאן וכניסתם לארץ אינה מתאפשרת, היות שאין לשני

הזקנים הללו כסף לשלם את מס הגולגולת בסכום חצי לירה, שהוטל על כל הנכנסים לארץ ישראל, ולכן אין אפשרות להתיר להם את הכניסה ארצה כל זמן שאינם משלמים את המס.

לשמע דברי הקצינים האנגליים, התערב בשיחה אדם בשם דוסטרובסקי, שהיה אחד מראשי הסוכנות, והרגיע את מקבלי הפנים באומרו להם: אל דאגה, הכסף לא יהווה כאן בעיה, אני נכון להיכנס ולתת לרבנים את כל הכסף הדרוש להם. הקצינים האנגליים פתחו בפני דוסטרובסקי את הדלת ונתנו לו להיכנס למשרד. הוא ניגש אל הרב מבריסק ואל ראש ישיבת מיר והציע להם לקבל ממנו את הסכום הדרוש להם עבור תשלום המס. אולם הרב מבריסק נענה ואמר בקול ברור: אני לא מוכן לקבל את הכסף! מעולם לא לקחתי כסף ממישהו! איני רוצה מתנות! אותו דוסטרובסקי ניסה לשכנע את הרב מבריסק כי זה כבוד גדול ביותר עבור הסוכנות לשלם את המס עבור הרב מבריסק ועבור ראש ישיבת מיר. אלא שכאשר שמע הרב מבריסק במי ובמה הדברים אמורים, גדלה התנגדותו פי כמה וכמה. הרב מבריסק עמד בסירובו הנחרץ: איני רוצה כלל לקבל כסף במתנה, יהיה ממי שיהיה, שכן מעולם לא קבלתי מתנות. על אחת כמה וכמה שאיני רוצה לקבל מהסוכנות, ואם זה כבוד עבורם לתת לי, בוודאי שאיני רוצה לתת כבוד לסוכנות זו.

יצא דוסטרובסקי ואמר לכל מקבלי הפנים שהמתינו בקוצר רוח את חילופי הדברים שהתנהלו בינו לבין הרב מבריסק. כשהם שמעו זאת החלו כולם לדאוג מאוד, שכן ידענו שהאנגלים אינם יודעים חכמות והם לעולם לא יוותרו על המס, והנה הרב מבריסק אין לו כסף והוא גם אינו מסכים לקחת מתנות, כך שאין לכאורה בנמצא כל מוצא לסבך זה. החלה התייעצות מהירה כדת מה לעשות. היו שחשבו שאולי נאסוף כסף ושמא מהם יסכים הרב מבריסק לקבל את הכסף, אך דבריו הנחרצים של הרב מבריסק שהוא אינו מקבל מתנות, הביאו את כולם למסקנה מהירה שגם מהם יסרב לקבל. עמדו איפוא מקבלי הפנים חסרי אונים ואובדי עצות מבלי לדעת מה לעשות.

בין הנוכחים שהמתינו לקבל את פני הרב מבריסק היה יהודי נכבד, ששם משפחתו היה גבירצמן. אותו אדם היה בעברו אחד מנכבדי וחשובי קהילת בריסק, ומשמע כי הרב מבריסק מגיע ארצה ראה לו לחובה לבוא ולקבל את פניו. אותו גבירצמן העלה רעיון מחוכם ומקורי. הוא נכנס למשרד האנגלי, שם ישבו הרב מבריסק וראש ישיבת מיר. הוא הציג את עצמו בשמו המלא וכמי שהתגורר בעיר בריסק, והוא אמר לרבו: הרי הרב מבריסק מעולם לא התפטר מכסא הרבנות של העיר, אם כך, בוודאי שראוי שמשכורתו תמשיך להיות משולמת לו כפי שהיה עד כה, ומתוך הכרותי עם בני הקהילה אני חושב שבוודאי אנשי קהילת בריסק שעלו ארצה ימשיכו גם כאן בארץ לשלם לרב את משכורתו הקבועה, כיון שגם הרב מצידו ימשיך להיות הרב שלהם כפי שהיה בבריסק, ועל חשבון המשכורת הזו אני מבקש לתת או להלוות לרב כבר עכשיו את כל הסכום הדרוש עבור המס. הרב מבריסק הקשיב בדריכות רבה לדברי האיש וענה לו: להצעה כזאת אני יכול

להסכים! זו אינה מתנה, זו משכורת, ומשכורת אני יכול לקבל. תיכף ומיד הוציא גבירצמן מכיסו את הסכום הדרוש, והרב מבריסק יחד עם ראש ישיבת מיר שילמו את המס, עברו את ביקורת הגבולות ונכנסו לארץ.